

ES PI GROS

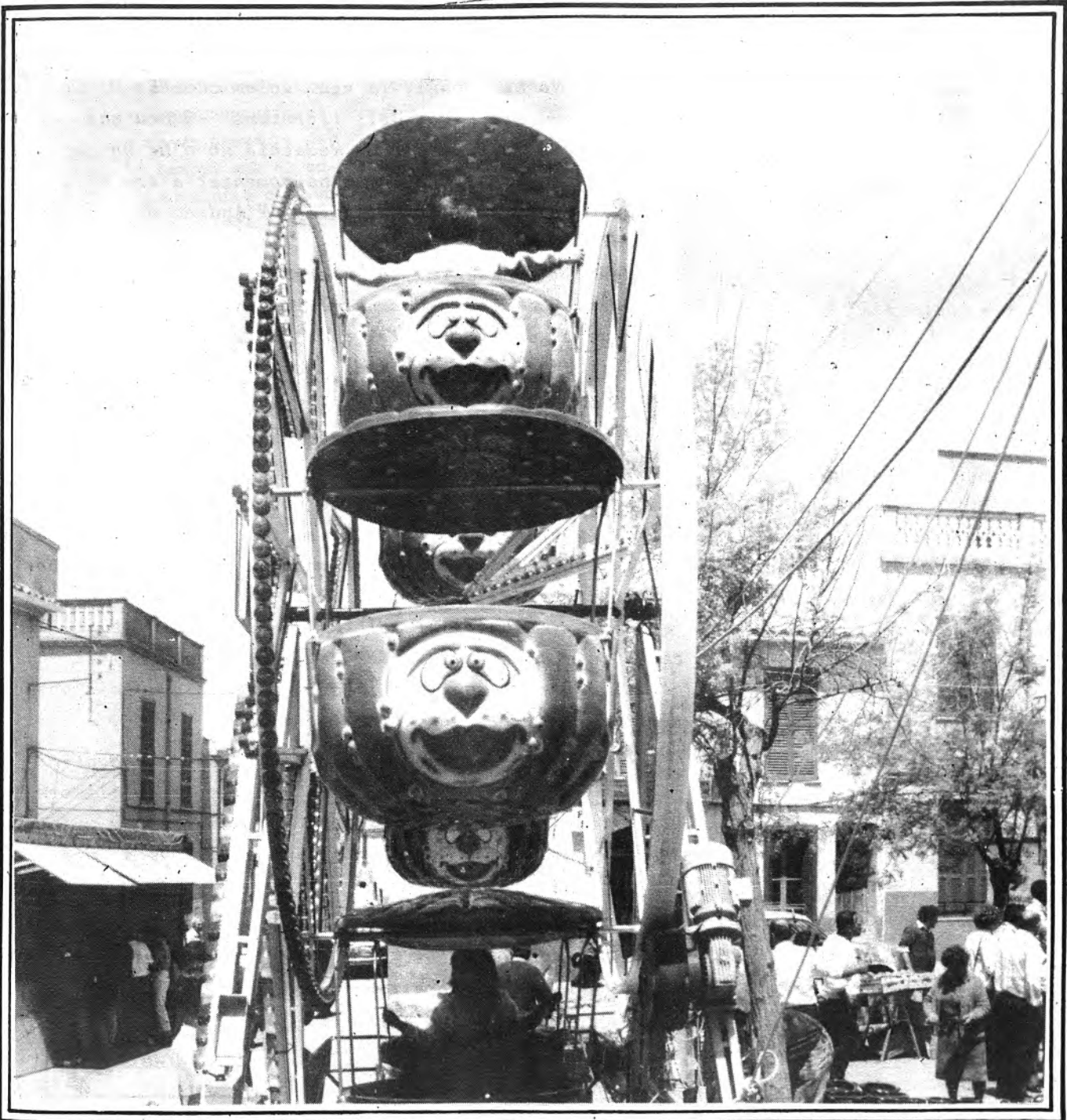

Lloret de Vistalegre

BUTLLETÍ INFORMATIU Nº 62

AGOST 1989

PRENSA
TORNADA

ES PI GROS

Lloret de Vistalegre

Butlletí informatiu N° 62

AGOST 1989

Lloret de Vistalegre

Dipòsit Legal: PM 623/79

CONSELL DE REDACCIÓ:

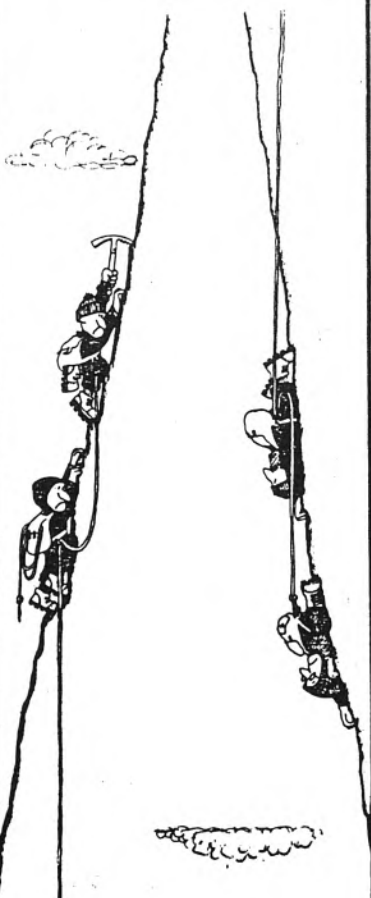
Andreu Mora
Bartomeu Amengual
Guillem Fiol

IMPRESSIÓ:

"Apóstol y civilizador"
Petra.

ADREÇA:

Costa des Pou, N° 13
Lloret de Vistalegre

Els articles publicats a aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus autors.

EDITORIAL

No hem apagat la veu: volem que "Es Pi Gros" sigui la revista per i dels lloretans. Sabeu que dels tres membres del Consell de Redacció no n'hi ha cap de "lliure", és a dir: En Tomeu ha començat a treballar a Manacor, al "Diario de Mallorca"; N'Andreu du endavant la ràdio, i En Guillem té massa feina i en du massa de mogudes. Però malgrat tot creiem que la revista no ha de morir. La Premsa Forana viu quasi de miracle i encara que sigui un miracle, cada mes intentarem sortir. A partir d'ara ho ferem cada mes -fins ara sortíem cada dos mesos- i només l'acollida que rebrem o l'apatia que sembrarem ens farà tirar envant o bé tancar.

Si repassam els números de "Es Pi Gros" ens adonarem de la petita història que hem escrit sobre Lloret, veurem com s'ha intentat fer una revista local, interessant, intel·ligent, atractiva, crítica i, per què no, a vegades polèmica. Però bé sabeu que no és la nostra intenció -ni molt manco- ofendre ningú; al revés, hem d'aconseguir fer de la revista un mitjà on el diàleg, el respecte i la democràcia siguin els nostres punts de referència en tot moment.

Voldríem que tot Lloret se sentís identificat amb la revista. I per això demanam la col·laboració a totes les entitats i persones que creguin que tenen alguna cosa a dir, per petita que sigui tindrà el seu espai a "Es Pi Gros".

Només ens resta desitjar-vos un estiu ple de benaurança i felicitat, i unes Festes Patronals amb la legria i amor que vosaltres anhelau.

Que molts d'anys!

ES PI GROS

UNA FIRA AMB MOLT DE TRUI

Tot i que els actes que se celebraren a Llorito amb motiu de la Fira de Maig ja són molt lluny en el temps, encara n'hi ha que la recorden. Convocatòries de tot tipus mantingueren l'interès dels d'aquí i dels que ens visitaren per uns dies. Sen se avaluar una celebració popular d'aquestes característiques, no tot el que es va preveure per l'organització comptà amb el suport popular que caldria esperar

Uns dies abans del segon cap de setmana del mes de maig, gimkama fotogràfica, la setmana polisportiva i el taller d'estels entretingueren tots els que s'hi acostaren.

Sense gran dosis d'imaginació i comptant amb la sort de que hi assistissin uns quants ve nedors més que altres anys, el diumege, dia de Sa Fira, les exposicions de tot tipus, abundaren més que el que s'hauria en-

tès pròpiament com a una fira antiga com aquesta i d'una vila amb les arrels pageses.

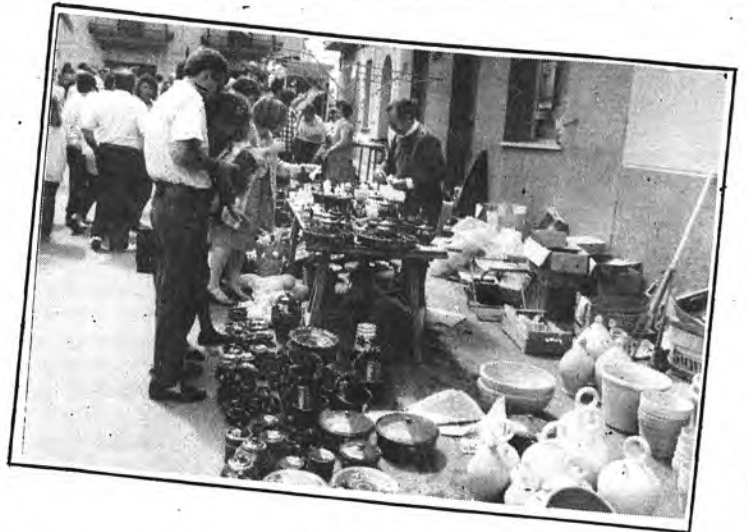
Fotografia, dibuixos, pintura, una exposició sobre els espais naturals de les Illes Balears i un aplec de tot tipus de rams i vestits antics, centraren l'interès de la gentada que per la Costa des Pou i per la Plaça Jaume I es passejava. Amunt i a vall, i de tant en tant alguna aturadeta a la tómbola ja habitual que s'instal·la a la rectoria.

El que més va trencar els calmats ànims dels lloritans fou la cursa ciclista que tingué lloc quasi com a conclusió dels

actes festius. Tots volgueren de mostrar que això de les bicicletes no és precisament una cosa per prendre-la a rialles i que cal anar viu per no quedar el darrer.

El paperí mig espanyat i els quintos d'enguany ben enfadats per les quatre gotes que els havien fet perdre els doblers de la *berbena* que no se celebrà.

El firó del dilluns va ser una mica magre encara que no hi mancà la missa i la música, així com també els jocs pels infants i la volada dels estels que setmanes abans havien construït.

NOTÍCIES LOCALS

MARÇ

Dia 12. Se celebrà la "Diada de Natura" a Sa Comuna.

Dia 19. Fou el Dia del Ram, amb la benedicció de rams d'olivera davant la rectoria.

Dia 21. Primer dia de primavera. Es va fer una trobada a Sa Comuna dels diferents grups d'Educació d'Adults que hi ha al poble. A la ràdio es parlà de la caça.

Dies 23 i 24. Dijous i Divendres Sant. Al vespre hi hagué les tradicionals processons.

Dia 25. Dissabte de Pasqua. Es va fer la Vigília Pasqual.

Dia 26. Dia de Pasqua. A les 9.30 del matí es va celebrar l'Encuentro al carrer de Ses Parres, i llavors missa. Durant tot el dia els Quintos 89 anaren a cantar panades. Enguany no hi hagué solpàs.

Dia 27. Dia de la Mitjana Festa de Pasqua. Partida dels excursionistes a Andorra.

Dia 31. Naixement de la filla d'En Toni Oliver i Na Mª Magdalena Gelabert (Moreva).

ABRIL

Dia 2. Fou el Diumenge de l'Àngel. Com és costum a Lloret, des de fa uns anys, es va fer una pancaritat a Sa Comuna. Hi hagué frit per a tots els qui en volgueren, i també festa i ball.

Dia 9. Festa recreativa-teatral de l'Associació de la 3ª Edat, al Centre.

Dia 17. Morí l'amo En Francesc Coll.

Dia 22. Noces d'En Pere J. Munar (Filau) i Na Neus Tejedor (Llabrés).

Dia 28. Conferència de Bartomeu Font Obrador: "L'aventura dels mallorquins al nou món".

Dia 29. Noces de N'Antoni Tarongí (de Si-neu) i N'Antòni Vert (Llofriú).

Dia 30. Excursió de l'Associació de la Tercera Edat.

MAIG

Dies 6 al 13. Se celebraren diversos actes amb motiu de la propera Fira.

Dia 12. Conferència de D. Gabriel Llopart "Balls i figures mallorquins".

Dia 13. A la nit s'havia de fer el Ball dels Quintos, però degut a la brusca s'hagué de suspendre.

Dia 14. Fou la Fira de Lloret.

Dia 15. Enguany es va celebrar el dia del Firó i fou festa per als lloretans

Dia 21. Fou el dia de les comunions.

Sa Rua d'enguany contituï un èxit de participació. Molta era l'animació que hi havia pels carrers lloretans.

El Pancaritat de Sa Comuna, molta gent per a una festa cada vegada més popular.

- Dia 25. Dia del Corpus, Festa per a tots.
Dia 26. Visità el poble la Unitat Mòbil de la Germandat de Donants de Sang.
Dia 28. Trobada anual de zona de la Germandat de Donant de Sang, a Llubí.

JUNY

- Dia 1. Mítting del PSOE, al Centre Pàrroquial, amb motiu de les Eleccions Europees. Parlaren Damià Pons i Valentí Valenciano.
Dia 3. Noces de Na Francisca Bauzà (de Can Riera).
Dia 4. Excursió a Cabrera organitzada per l'Escola d'Adults.
Dia 8. Sopar organitzat per l'Escola d'Educació d'Adults.
Dia 11. Noces d'en Francesc Gelabert (Carter).
 Excursió de l'Associació de la 3ª Edat al Puig Major.
Dia 15. Eleccions al Parlament Europeu.
Dia 19. Naixement de la primera filla d'En Miquel Nicolau (Boivàs) i Na Marie la Tejedor (Llabrés).
 Aquest mateix dia morí Sor Catalina.
Dia 29. Naixement del tercer fill d'En Simó Modino i Na Margalida Arrom (Recolada).

JULIOL

- Dia 7. Morí madò Catalina Picornell (de Llorac).
Dia 14. Sortida de l'Associació de la Tercera Edat al "Fogueró Palace" d'Alcúdia.
Dia 20. Naixement de la filla de Joan Vanel·l i Maria Munar.
Dia 21. Inauguració del Pub "S'embull".
Dia 24. Inauguració d'una tenda a Sa Posada.
 Naixement de la filla d'En Bartomeu Tugores (Beatriu) i Na Margalida Abraham.
 Aquest mateix dia morí madò Maria Ferrer (Traqueta).
Dia 25. Morí madò Antonina Llabrés.
 El vespre, després de la missa, hi hagué refresc i ball a Sa Plaça per celebrar Sant Jaume.

PROCLAMACIÓ FILL IL·LUSTRE

El proper 8 d'agost, Festivitat de Sant Domingo, serà proclamat fill il·lustre de Lloret de Vistalegra Mossèn Agustí Puigserver.

Al mateix acte es proclamarà fill adoptiu el Pare Gaspar Munar.

DIADA DE NATURA A SA COMUNA

Com estava previst, dia 12 de març se celebrà a Sa Comuna de Lloret la primera "Diada de Natura", la qual havia estat organitzada conjuntament per l'Escola "Antònia Alzina", la Parròquia de Nostra Senyora de Loreto i l'Ajuntament de Lloret.

D'entre els actes realitzats es poden destacar la sembrada d'arbres duita a terme per les diverses entitats del poble, i l'itinerari de natura que recorre diversos indrets de la nostra Comuna.

A continuació reproduïm el Parlament inaugural de la Diada pronunciat pel Rector Mn. Santiago Cortès les paraules de cloenda del Batle, Arnau Mateu.

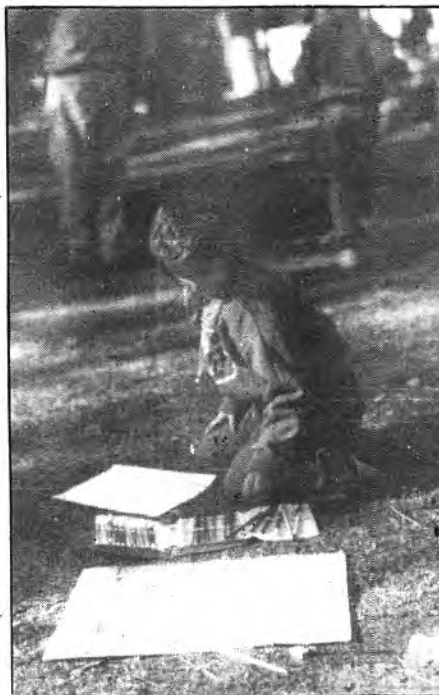

PREGÓ DE LA DIADA

Bon dia. L'organització m'ha demanat que digui unes paraules de salutació en aquesta jornada de la Natura. Crec que les paraules sobren i el que manca és que siguem conscients del nostre contacte amb la terra, les pedres, els pins, les mates, els conills, les vidalbes, els gorrions i les persones. Hem vingut a viure i a conviure unes hores amb el món que té un mateix origen i una única meta. I si de bones persones i de ben educats és no negar la salutació a ningú, jo compliré aquesta comanda que m'han feta. Però si la realitat és que avui volem conviure amb el món no solament jo avui puc dir: Bon dia Joan, Maria, Francisca, Sebastià, Rosa, Catalina Arnau, Biel, Antònia, Montserrat, Gaspar, Guillem, Loreto, Jesús, Martí, Rafel, Magdalena, Miquel, Lluïsa, Toni, Bernat, Joana, Pere, Fernanda, Andreu, Antònia, Sònia, Josefa, Cristina, Margalida, Tomeu, Felip Avui

també he de dir: Bon dia pluja, ullastre, alzina, mata, falguera, vidalba, terra, roca, conill, llebre, xoriç, ocell, sol, estelada, lluna pluja desitjada Bon dia a tots.

Però també és que estam

celebrant aquesta Jornada de Natura vull aprofitar per animar a viure constantment el sentit de la Natura. Per això avui hauríem de reivindicar el dret a viure i deixar viure, a estimar i ser estimats, riure i fer riure, respectar i ser respectats, ser actiu i no radioactiu, lluitar i col·laborar, créixer i fer créixer.

I també des d'aquesta contrada al bell mig de l'illa daurada vull alçar la veu per unir-la a tots els homes i les dones de bona voluntat per demanar per una illa petita però agradable, com el nostre poble: CABRERA, la màrtir Cabrera, tan vituperada per una gent estranya que sols entèn d'odis i de matar, de bombes i pistoles, que ha fet del govern la seva prepotència. I alç la veu i voldria m'entenguessin: "Basta ya! Dejad Cabrera llibre!".

Avui sembrarem uns arbres, procurarem que tenguin vida. Siguem com ells arrelats profundament a la terra i enlairats guaitem a l'infinit

Bon dia

PARAULES DE CLOENDA

Estam a punt d'acabar aquesta primera jornada que hem dedicat a la Natura i abans que res vull, en nom del poble, donar les gràcies a tots els qui amb el seu esforç han fet possible aquesta diada.

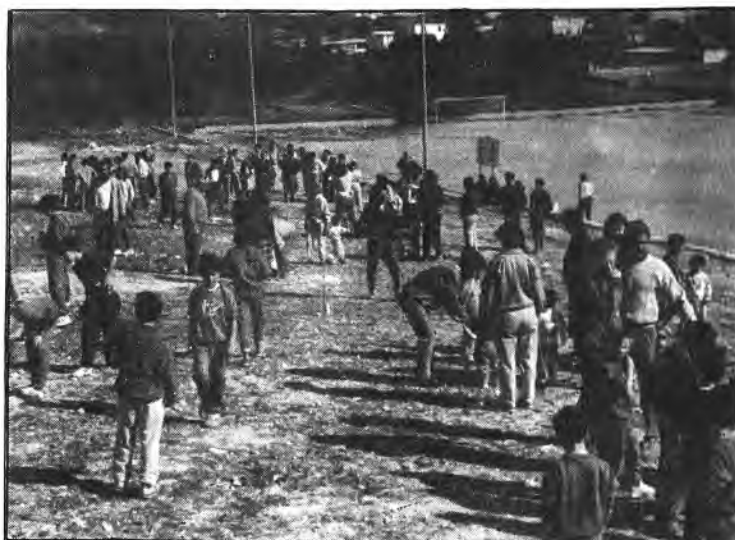
Lloret té Sa Comuna que és motiu d'enveja per molta gent d'altres pobles, Comuna que hagueren de defensar els nostres avantpassats i que a nosaltres ens toca conservar. Molts, a Sa Comuna, només la recordam quan no sabem on tirar els enderrocs. M'agradaria que aquesta jornada fos l'inici d'un respecte general cap a Sa Comuna i si realment els lloretans creis que és vostra, la tracteu com ho feis a ca vostra. Així la podrem disfrutar, no tan sols un dia com

avui sino també tots els dies de l'any.

Seria interessant que aquesta Diada de la Natura la poguéssim fer cada any, jo anim als organitzadors que així ho facin, pe

rò tenu ben present que ells totsols no la faran, és necessària l'ajuda de tots, i sobretot aquells que ens hem compromès a fer feina altruísticament en bé d'una col·lectivitat.

Moltes gràcies a tots fins l'any que ve,

Molta participació a aquesta Diada de Natura.

MALLORCA, M'AGRADES

Mallorca ens agrada neta, ens agrada verda, pura i natural. Neta a les platges, als boscos, als pobles, ciutats i carreteres. Amb aigües cristal·lines i sense incendis forestals. Mallorca ens agrada guapa. Cuida Mallorca de la mateixa manera que cuides ca teva.

CONSELL INSULAR DE MALLORCA

Associació de la Tercera Edat

Les activitats duites a terme en els darrers mesos han estat les següents:

Dia 9 d'abril es féu entrega de 82 carnets a nous socis en el decurs d'una festa recreativa-musical que se celebrà al Centre Parroquial.

Dia 28 d'abril, l'historiador D. Bartomeu Font Obrador pronuncià la conferència "L'aventura dels mallorquins al nou món", donant-mos a conèixer un poc més la feina que féu el beat mallorquí Pare Serra a Califòrnia.

Dia 30 d'abril tenguérem una excursió al Ponent de l'Illa. Hi participaren 98 persones, que pogueren contemplar les belles naturals que ofereix aquesta part de la nostra illa més desconeguda pels lloretans.

L'Associació també col·laborà en la Fira de Maig. El divendres dia 12 se celebrà una conferència del Pare Gabriel Llopart que ens parlà de "Balls i figures mallorquins", i el diumenge muntàrem una Exposició de vestits i robes antigues, i de rams de flors.

Dia 11 de juny es realitzà una excursió a la zona del Puig Major i del Port de Sóller amb dos autocars ben plens, i dia 14

L'Associació de la Tercera Edat tornà a participar enguany a la Rua de Lloret.

de juliol dos autocars partiren cap a la nova sala "Fogueró Palace" d'Alcúdia.

Com a properes activitats podem anunciar-vos que es prepara una gelatada per a tots els socis, i que està anunciada una sortida a Jaca-Lourdes i Andorra.

Antoni Niell

*De Llorito hem vengut
i a Andratx hem arribat
mai vos haguereu pensat
que en arribar a la 3ª edat
tot això haguereu tengut.*

*De festes i excursions
no mos hem d'aturar,
pena no n'heu de passar
perquè a partir de demà
augmenten ses pensions.*

*Si tots vivim units
amb lligams d'amistat
en la tercera edat
mos veurem afavorits
fent-mos més amics
tractant-mos com a germans.*

ASSOCIACIÓ DE LA TERCERA EDAT

Viatge a

JACA-LOURDES-ANDORRA

Sortida dia 20 de Setembre i tornada dia 26. Es visitarà Torreciudad, Jaca, Lourdes, Andorra...

Hotels: ** i ***, amb bany o dutxa.

Preu per persona: 30.950 pta.

Informació i reserves: A. Niell 520074

QUADERNS DE LLORET

Durant les Festes Patronals l'Ajuntament repartirà els números 2 i 3 de la col·lecció "Quaderns de Lloret".

Es tracta de la "Història de Llorito" de Josep Mª Jordà (publicat per l'anterior Corporació) i de "Un poc d'història i col·lecció de fallos de Sa Comuna de Llorito" de Mn. Agustí Puigserver.

AJUNTAMENTS DEMOCRÀTICS

10 ANYS

Amb motiu de complir-se els deu anys des de les primeres eleccions municipals, l'Ajuntament de Lloret organitzà una vetlada musical a la Plaça Jaume I.

A més dels balladors locals hi participà el grup grec "Lykion Ton Ellinidon" d'Atenes, que posteriorment seria el guanyador de la tercera edició del "Festival Mundial de Folklore" que se celebrava a Palma. La vetlada acabà amb un sopar per als participants.

DEMOGRAFIA

NAIXEMENTS:

Dia 31 de març nasqué Catalina Maria Oliver Gelabert, filla d'Antonio i Maria Magdalena. Enhorabona!

El passat 19 de juny nasqué Rafela Nicolau Tejedor, filla de Miquel i Maria Rafela. Enhorabona!

Dia 20 de juliol va neixer Catalina Maria Vanrell Munar, filla de Joan i Maria Enhorabona!

Laura Tugores Abraham, filla de Bartomeu i Margalida, nasqué el passat 24 de juliol. Enhorabona!

MATRIMONIS:

El passat 22 d'abril es casaren Pere Joan Munar i Mª Neus Tejedor. Enhorabona!

Dia 29 d'abril contragueren matrimoni Antonio Tarongí (de Sineu) i Antònio Vert. Enhorabona.

* *

DEFUNCIONS:

Dia 19 de juny morí Catalina Vidal Isern (19/6/1904). Descansi en pau.

El passat 24 de juliol morí Maria Ferrer Gelabert (28/5/1898). Descansi en pau

Dia 25 de juliol morí Antònia Llabrés Miralles (3/12/1914). En pau descansi.

CARNAVAL 89

ANIMACIÓ I

PARTICIPACIÓ

Malgrat que la Rua se celebràs ja fa mesos, hem cregut interessant publicar aquest petit reportatge gràfic. Agraïm a Santiago Cortès la cessió de les fotografies.

Una festa, una memòria

per G. R. de C. F.

En una recent troballa a l'arxiu familiar de la nissaga dels R. de Col Florí, originària de la Serra del Fonoll, a l'interior de l'illa, localitzàrem un lligall polsós, amb documentació diversa. Entre fulls solts, alguns protocols i altra paperassa, descobrirem una plagueta de factura novella, encara que esgrogueïda. Pel tipus de coberta, paper, escriptura i tinta deduïm que es tracta d'un document de mitjan segle.

El contingut de l'esmentada plagueta, de setze fulls sense foliar, està dividit en dues parts: la primera, molt similar a un diari, dóna notícies esparses referides a la vida quotidiana d'un poble del Pla; la segona és integrada per un parell de planes farcides de comptes, amb alguna errada, de barrines de venda de porcs i anyells al proper mercat sineuer.

D'entre les anotacions de la primera part, hem pres les que fan referència a les festes estiuenques de la vila. Tot seguit passam a transcriure-les (*).

DIA 28 DE JULIOL

S'acosten les festes. Avui s'ha posat la bandera. A les tres de l'horabaixa dos fets anuncien l'arribada de la festa. Es col·loca la bandera damunt el campanar i després d'una bona repicada de campanes, acompanyada d'una crida. Ben aviat la gent surt defora, contenta, cridant: Ja tenim Sant Domingo!

A partir d'avui i durant tota la setmana tot és bullici. A cada casa, la gent aprofita per fer dissabte. A entrada de nit, passejant pel carrer, podeu sentir l'olor d'oli de lli i aiguarràs. Rera els batiports, oberts de pint en ample, es sent més que mai l'olor de les primeres alfabegueres brufades d'aigua. Preparen els vestits, els millors que tenen, i ullen l'animalet que es menjaran el dia de la festa.

Els obrers endiumengen la plaça amb pi i mata i posen el paperí. Es disposa una teringa de fanalets. S'ha de prendre esment: la calor podria calar foc a l'enramellat si tocava el paperí.

Dos dies abans de la festa arriben les torroneres, els cacaueters i qualche gelater. Entre Can Putxet i Ca na Perica, les dues tavernes més famoses de la vila, hora foscant s'inicia el talabastaix de l'avalot d'al·lotons que envolta el carretó. Comencen a instal·lar-se les avellaneres. Descarreguen els banquets i la taula, els disposen a la vorera del carrer i s'estén l'envelat que guarirà els venedors de la serena vespertina. Darrera les fustes es descarreguen les caixes i es disposen una vora l'altra damunt la taula; avellanes, cacauets, pomes i dàtils ensucrats, torró d'ametla, fan botar les guspises dels ulls de les criatures, que tot formant avalot només es decanten a força de crits i qualche becollada de la torronera.

DIA 3 D'AGOST

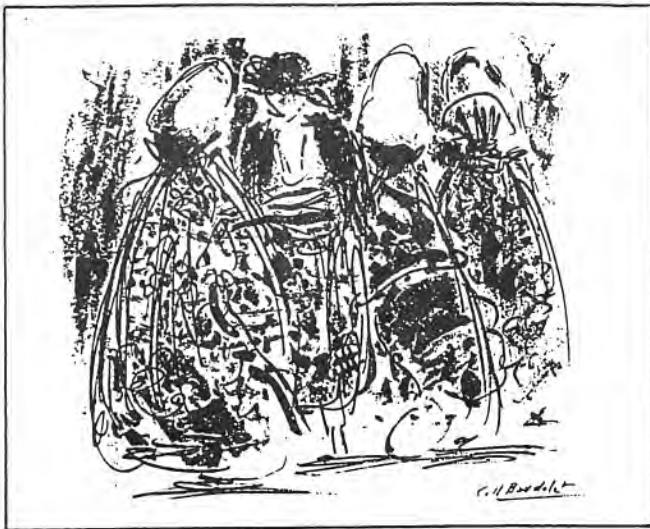
Avui és el dia de la revetla. La revetla és coneguda per més de mitja Mallorca, entrada de nit és una processó feta de carros i gent a peu que vénen de per tots els pobles. Generalment, les al·lotes externes solen tenir gent coneguda a on fer cap.

El primer inici de l'esclató festiva és la repicada de les campanes que crida la gent a la plaça. Més tard, sortiran xeremiers, al·lotea i gent gran. De sobte, a mitjan horabaixa, arriba el so de la festa. Com cada any, la música llunyana s'acosta. A la plaça s'ha iniciat el cercaviles. Mestre Llargo bufa de granat i el tamborino s'esclata a cops. Les xeremies donen vida a la festa i no s'aturen cap dia. Els xeremiers, acompanyats pel dimoni avancen i corren per tots els carrers convidant al poble a les festes. Ben aviat les mares ja són partides a enllestir i mudar els fills per anar a encalçar el dimoni. El que semblava desert a la calorosa migdiada s'omple de remor i coregudes, tal com si fos un formiguer.

El dimoni esdevé el centre d'atenció, i el picarol que du penjat al cul, la peça cobdiciada, el reclam de qualsevol al·lotell que contempla les evolucions rítmiques del dimoni; les capades de la banyuda testa; la volteta entorn al lleuger albó d'atzavara; la revinglada inesperada amb les correjades en l'aire. Les criatures més joves no poden estalviar-se del patarrell que esclata en plors si el banyam s'acosta.

Mentre col·loquen les cadires sobre el cadafal i traginen els taulons per clavar-hi les rodells, se sent llunyana la lulea dels al·lots que segueixen la carrera al ritme que imposen les corretjades de mestre Bernat Corredor.

(*) Els criteris de transcripció que hem seguit són els següents: respecte escrupulós al text, regularització de l'ús de majúscules, alhora que hem adoptat l'ús de l'article, l'accent, l'apòstrof i la separació de mots d'acord amb la normativa catalana actual.

Entrada de nit, i abans de les completes, els dos obrers encarregats de la festa, juntament amb les xeremies, van a cercar les seves al·lotes corresponents, passen per la sala i arrepleguen batle i regidors i els acompanyen a l'ofici. Amb l'església plena de gent, comencen les solemnes completes, plenes de resos i cantòria; acte seguit, els qui ja han sopat queden per la Plaça i els qui no han sopat, amb el foc dins les sabates, van a posar miques.

A mesura que entra la nit compareixen les fadrines que es passegen a bracet, tot pujant i davallant la Costa del Pou. Es fan teringues i s'inicia el passeig. De la timba a la plaça; una returadeta davant les avellaneres; algun incident amb els joves, qualque ullada feridora que fa pujar el color a més d'una, i al cap de poc temps, la plaça pren vida de nou i a l'hora convinguda comença la revetla.

Comença el ball davant Can Putxet. Xeremies, flabioli i tamborino conviden els primers balladors a sortir a rotlo. Encanten la primera i segueixen jotes i boleros. Entre ball i ball i a mesura que es fa de nit la gent es passeja per davant els placers que han instal·lat la filera de covos i canastros de pomes, tots a la raseta, que valen ulls per mirar. Són les primeres pomes niales de l'estiu, d'aquelles planeres, groguenques, fluixes i molt dolces. Per tota la plaça s'escampa una oloreta que convida a tastar-les. Enmig dels covos olorosos de pomes, mestre Damià de Muro hi col·loca qualque covo de pebres vermells.

Davant la Rectoria, dies abans, han col·locat un cadafal. Els homes de la sala han fet bé posant l'empostissada. És un signe més de la festa. L'han fet de fusta, preciós, ben rodó, amb escala de fusta i arambador; les cames clavades en terra, ben guarnides de mata (per les pletes boscanes de la rodalia no hi ha murta).

Treuen les cadires per a la banda de música i a damunt el cadafal, els músics s'asseuen i s'aixequen, fan córrer la cadira i els faristols. Tenim una banda de les millors de Mallorca. L'amo Arnau Ferrerico és el director; en Benet Senyora toca el baix; en Joan Llabrés i en Toni Perico toquen el bombardí i el trombó; en Tomeu Amengual toca el fiscorn; en Miquel Panxó i en Bernat Negret la trompeta; en Rafel Beato, en Jeroni Abrines i en Tomeu Blanc el clarinet; en Joan Beato, en Guillem Putxet i en Pere Lluca el saxofó; en Miquel Beate i en Pep de ca ses Ferreres toquen la caixa; en Martí de sa Farinera toca el clarinet; en Mateu Llofriu i en Tomeu Serena toquen el bombardí; en Mateu Poleo, en Domingo de s'Arracó, i en Toni Perico toquen el trombó; en Miquel Pellusco el cornetí.

Toquen els primers pasdobles i altres peces per poder ballar i la gent s'arremolina entorn a la tribuna. Avançada la tocada i de sobte, l'atenció es desvia cap a la plaça de l'església. Esclaten els dos primers coets. És la senya que la revetla ha començat. La gent es retira. Mestre Bernat Bessó, el foquista, tragina una escala de peu, l'arrebata al tauló on una estona abans havia col·locat una rodella. Cala foc i l'atenció es concentra en el cércol flamejant, les espines i els trons es repeteixen. A poc a poc augmenta la velocitat, la intensitat dels colors. Mentre per la plaça s'estén la intensa olor de pólvora sorgeixen les primeres exclamacions.

Mentre el dimoni gambiroteja i corre per davall el foc, la gent més poruga s'arracona dins els portals. Cada nova rodella provoca exclamacions i dona lloc a noves formes: la nineta, la pagesa, l'esmolador... Després de les rodelles, comencen els coets, les bombes i les palmeres finals. Tothom mira enlaire, al cel, bocabadat.

Una exclamació final i l'atenció es torna dirigir cap a la música. Ara ja queda poc temps per anar a jeure.

DIA 4. FESTA DE SANT DOMINGO

De bon matí hi ha missa primera. Els padrins, la gent enfeïnada i els qui no vetlaren la nit anterior són els únics disposats a aixecar-se amb el llum d'oli per anar a oir missa.

Més gran dia, cap allà les deu, compareixen pel carrer les primeres fadrines. Ben entingades, rentades de fresc i perfumades amb aigua d'olors. Avui és dia per estrenar vestit, i treure les millors robes. No debades, la darrera setmana, la mestressa cosidora ha hagut de fer l'espès. Les dones aprofiten també per treure cordoncillos, botonades, braceroles, anells i arracades. Encara no han tocat el primer de l'ofici i ja hi ha carrer ple de dones que estirades de ventall i cadireta d'aplec caminen cap a l'església.

Aquest article fou publicat originalment al número 744 de la revista "Lluc", corresponent al mesos maig-juny de l'any 1988.

LLEGIU ES PI GROS

Els homes esperen que toquin el darrer per pujar l'escalónada.

A les deu i mitja, abans de l'ofici, hi ha tèrcia cantada. Tot seguit comença l'ofici. Avui és dia de gran solemnitat: altar fumat i missa de tres amb assistència de tots els capellans fills del poble. Durant el llarg sermó, de predicador escollit, que canta les glòries del Sant i exhorta a la seva devoció, a la part de les dones se sent obrir i tancar els ventalls. A la bancalada de les autoritats, al pagès que han fet batle, les gotes de suor li regalimen per damunt el coll emmidonat de la camisa del casar; el caporal de la guàrdia civil està més avesat a les cerimònies i a les guerrereres estretes.

Amb impaciència la gent espera que rebin les xeremies a l'hora de l'oferta i que acabi l'ofici. Tothom desitja que el rector pronuncï l'*Ite missa est* i que Mestre Miquel Llubí toqui l'orgue de granat com en temps de mestre Bello.

Després de l'ofici es repeteix el ball, com a la nit anterior, les xeremies reprenen amb jotes i boleros. Els balladors se rifen la primera i, vénga castanyetes, bots i saragata. També es reprèn el passeig de la darrera vetlada fins hora d'anar a dinar.

El dinar d'avui també és una cerimònia. A totes les cases fan allò que millor saben. Es reuneix tota la família i, aquest dia, solen menjar carn. Segons la casa l'animal; quasi sempre un bon arròs sec, darreria i coques de llet per acabar. Tampoc manca el gelat d'ametla o avellana, que cadascú es fa amb la bomba i una arrova o dues de gel que, un parell de dies abans, es comanen a l'amo en Toni Tuti. Si més no, hi ha aigua i fruita en fresc.

L'horabaixa hi ha les carreres al cós del semen-

ter dels noguers de Son Gelabert d'Abaix. Pareix mentida la gentada que s'hi arreplega amb aquell sol rabiós que fa. No hi manquen les xeremies ni el dimoni que encalça nins i dones amb les corretjades perquè corrin fort. Corre tothom, des d'al·lots fins a vells. El saig aguanta les ganyes que duen les joies penjades: unes espardenyas, davantals, capells, ventadors. Els homes, al final, corren el pollastre i el conill. També hi ha carreres de bísties; els missatges i jovençans proven cavalls i ases.

El vespre hi ha sessió de parado, un ball ben viu i animat. La gent aprofita per esbravar-se de ballar jotes, mateixes, boleros i copeos. També hi acut gent de fora poble.

DIA 5. SANT DOMINGUET

El segon dia ja és una festa magra, el dematí la gent aprofita per descansar i l'horabaixa hi ha entreteniments per als al·lots. Davant can Company hi ha cucanyes. La gent s'entretén contemplant com els al·lotells es mascaren la cara mentre intenten desferrar una peça del cul d'una paella mascarada i penjada.

El que més atreu l'atenció de la gent és veure com els jovençans pugen a l'arbre ensabonat, i observar com patinen lentament fins al terra quan la mà estava a punt d'agafar el pollastre. Els joves corren les cintes que han brodat les al·lotes i deixen passar les hores fins que arriba el vespre i amollen la traca que senyala que les festes han acabat.

TRANSCRIPSIÓ: G.R. DE C.F.

FESTES PATRONALS

Dia 5 DISSABTE

A les 11.00 h.

Partit de FUTBOL Benjamí
Al Camp d'Esports Sa
Comuna
LLORET-MONTUÏRI

A les 17.00 h.

TIRADA local AL COLOMI
Societat de Caçadors
A baix de Sa Riba

A les 18.00 h.

Partit de MINIBASQUET
Femení. A la Pista de
l'Escola
LLORET-MONTUÏRI

A les 19.30 h.

CERCAVILES de la Banda
de Cornetes i Tambors de
la Coordinadora
Parroquial de Joves
d'Andratx
Sortida del DIMONI
Cucarell

A les 21.00 h.

Inauguració MOSTRA
FOTOGRAFICA col.lectiva

A les 22.00 h.

CONCERT a càrrec de la
Banda de Música de
Montuïri en Homenatge a
l'amo En Martí
Puigserver "de Sa
Farinera"

A les 23.00 h.

GRAN BERBENA amb
l'actuació dels grups
LASER
ELS MALLORQUINS
MOONLIGHT STARS

A les 24.00 h.

Sensacional REVETLA de
focs a càrrec dels
pirotècnics locals
germans Jordà

Dia 6 DIUMENGE

A les 10.30 h.

Xeremies

A les 11.00 h.

Missa

A les 11.30 h.

XXII HOMENATGE A LA
VELLESA

Organitzat per
l'Associació de la
Tercera Edat i patrocinat
per l'Ajuntament amb la
col.laboració del Banc de
Bilbao-Vizcaya

A les 18.00 h.

Cursa ciclista

A les 22.00 h.

TEATRE amb el Grup de
Teatre "La Salle" d'Inca
que posarà en escena
l'obra de Tous i Maroto
"MESTRE LAU ES
TACONER"

Diades Culturals de
"La Caixa"

SANT DOMINGO

Dia 7 DILLUNS

A les 10.00 h.

JOCs INFANTILS a la
Plaça Jaume I. Tornarà
sortir el Dimoni
Cucarell

A les 19.00 h.

Actuació del Grup
d'Animació Infantil
"Estudi Zero"

Diades Culturals de
"La Caixa"

A les 22.00 h.

Representació del pas
còmic "LLUITA
ELECTORAL" de Mn.
Santiago Cortés a càrrec
dels nins i nines de
l'Escola "Antònia Alzina"

A les 22.30 h.

Cinema a la Plaça
Projecció de vàries
pel·lícules

Dia 8 DIMARTS SANT DOMINGO

A les 10.30 h.

Xeremies

A les 11.00 h.

MISSA SOLEMNE en honor
a Sant Domingo
Predicarà Mn. Joan
Parets Serra
Ball de l'Oferta

A les 12.00 h.

Proclamació de Fill
Il·lustre de Mossèn
Agustí Puigserver i de
Fill Adoptiu del Pare
Gaspar Munar, al Saló
de Sessions de
l'Ajuntament

Presentació dels fulletons
"Història de Llorito" de
Mn. Josep Mª Jordà i
"Un poc d'història i
col·lecció de fallos en la
causa de Sa Comuna de
Llorito" de Mn. Agustí
Puigserver

A les 17.00 h.

Cucanyes, cuites i
corregudes, disputant-se
les tradicionals joies

A les 18.30 h.

Cursa ciclista
Contrarellotge

A les 22.00 h.

Ball de Bot amb el grup
"FLOR D'AMETLER" de
Llucmajor

Diades Culturals de
"La Caixa"

La Societat de Caçadors
convidarà tothom a coca
i vi

TRACA FI DE FESTA

Amb el suport de

l'Ajuntament de
Llorit de Vista Alegre

LES FESTES DE SANT DOMINGO

QUARANTA ANYS ENRERA

Devers l'any 1940 les Festes de Sant Domingo, patró de Lloret, se celebraven de la següent manera. Unes setmanes abans es nomenaven els *obrers*, dos joves ja bé presentats voluntaris o bé elegits per l'Ajuntament. Aquests joves, els *obrers*, eren els encarregats amb l'ajuda del saig i al.lots d'enramellar i col.laborar a tots els actes.

L'enramellar consistia en aixecar un arc a mitjan Costa des Pou de dues barres a cada costat de costa i dos travessers a dalt; les barres es guardaven d'un any per a l'altre. Tot l'arc estava ben emmurtat de mata o heura, i a dalt se col.locaven banderes o rètols donant la benvinguda als de pobles veïns que venien a festa. A partir de l'arc, a cada part de carrer, seguia en ramellat fins a la plaça amb pinotells cada uns quants metres. Triaven els més grossos per als portals de l'església, ajuntament i rectoria; a aquests els emmurtaven les soques i els adornaven amb paperí i bombilles.

Entre Can Company i la rectoria es muntava el cadafal on sonava la Banda de Música. Aquest era de fusta, de forma octogonal, i a la placeta davant el Centre vell, amb pins i corda de mata, es feia el cercle per fer-hi els balls; també a la plaça es col.locava un pal per fer el concurs de pujar a l'arbre. Al comellar de Son Gelabert, per fer correjudes, se senyalitzava amb una arada amb rodes un cercle, les metes i el lloc per col.locar-se la gent espectadora.

REPIC DE CAMPANES

Sant Domingo se celebrava el dia 4 d'agost i les festes començaven amb el repic de campanes i posada de bandera al campanar vuit dies abans, com segueix fent-se encara ara. El campanar també s'il.luminava amb bombilles.

En aquell temps quasi tothom feia feina al camp i com que era el temps de batre a l'era amb els carretons, tothom procurava haver acabat per Sant Domingo i

tenir uns dies per reposar. Les al.lotes que també anaven a l'era es tapaven el cap amb mocador i capell i els braços amb manegots, per no esser tan morenes per les Festes, ja que les que venien de Ciutat es distingien per la seva blancor i per això en aquells dies eren les més garrides i elles no volien quedar enrera.

Uns dies abans de Sant Domingo cada casa emblanquinava i el dissabte horabaixa, com que encara els carrers i places no estaven asfaltats, els *obrers*, amb un carro i una bóta d'aigua, els regaven i les dones agravenen les carreres per llevar la pols.

Venien les avellaneres amb carros de bestiar, "Sa Curra", d'Algaida, "Sa Guapa" d'Inca, "En Carabina" de Sineu, i madò Bàrbara "Riga" de Lloret, morta recentment, que venia polos i gelats; s'instal.laven a distints llocs de la plaça. Davant Can Putxet i a l'escalonada hi venien pomes que duïen els manacorins; arribaven els xifoners de Binissalem que proveïen les tavernes de gasoses, taronjades i pinyes (encara no se coneixien les cerveses i coca-coles) i també duïen barres de gel anomenades roves de gel, les deixaven a les tavernes i a les cases, on preniën una rova o mitja segons les necessitats de cada casa per fer el gelat. Els gelats en aquell temps es feïen de les primeres ametles madures; es picava el bessó dins un murter, es preparava la quantitat de llet i d'aigua segons la cabuda de la

bomba de fer gelat i si no era suficient es feien dues bombades, els ingredients eren: l'ametla, pell de llimona, vermells d'ou i canyella de canó.

A posta de sol arribaven les xeremies de Sencelles. El dimoni (que era mestre Bernat "Corredor") i els obrers amb una canya cada un plena de flocs, recorrien els carrers donant senyal que començava la festa, mentre el dimoni feia córrer els al.lots i qualcun plorava ben asustat, les campanes també donaven senyal de festa repicant i tocant el primer de les completes, funció que se celebrava amb tota solemnitat i amb molta assistència de gent. Temps enrera els obrers i xeremiers anaven a cercar a ca seva les al.lotes més distingides i les acompanyaven al portal de l'Església; a la sortida de missa, a la plaça de l'Església es feia un petit ball de jotes i boleros amb el sò de les xeremies.

Un poc més tard, quan la gent havia sopat, la Banda de Música començava a tocar damunt el cadafal i els capellans (el rector, el predicador i capellans del poble que havien vingut amb motiu de la Festa) sortien a escoltar-la davant la rectoria, els més aficionats a la música se seien davant Can Company, que aleshores era taverna; les dones duien una cadira de ca seva, eren convidades a seure per les cases de la plaça o se seien a les aces, i contemplaven el passeig de les al.lotes i joves que anaven i venien; mentres unes baven de contentes quan veien la seva filla acompanyada pel qui els agradava per gendre, altres trinaven de ràbia quan veien que el jove o al.lota que volien per nora o gendre anaven amb un altre; mentres unes al.lotes es passejaven sense que cap jove no els digués res, altres disfruta-

ven de donar carabasses.

La Banda era aplaudida després de cada tocada i als músics els regalaven qualche botella d'aiguardent que es passaven d'un a l'altre; el dimoni també era aplaudit ja que, davall la rodella que s'encenia entre tocada i tocada de la Banda de Música, sense por de les espines, sabia fer de burot amb la barrota, i tirar-se a terra com mort quan aquesta acabava amb qualche tro fort. Així mateix era aplaudit el pirotècnic quan donava senyal que els focs havien acabat. Solia acabar vers les dotze i mitja de la nit que ja era bona hora per als qui eren de fora poble i se n'havien d'anar amb carro que deixaven fermat amb la bística davall una figuera, amb bicicleta o a peu, perquè tal vegada l'endemà s'havien d'aixecar prest per anar a garbejar o batre. A la gent del poble li esperaven dos dies més de festa.

Els focs artificials els feia el foquista Frontera de Pòrtol (l'amo En Martí "Filau" encara només començava) i se solia lluir ja que a la revetla de Llorito hi acudia gent de tots els

pobles veinats. A aquell temps era anomenada ja que no per tot tenien Banda de Música, ni Dimoni per fer riure o fer pegar qualche correguda. Montuñri, Siñeu, Costitx i Pina eren els pobles d'on més gent venia.

Per les Festes era l'únic dia de l'any que les al.lotes anaven a la taverna, on eren convidades a beure gelat pels seus pretendents, amb el gelat també es mullava un *quarto*; el pretendent estava quasi obligat a convidar també a la cunyadeta o amiga que anava amb l'al.lota i si volia tenir més bo també convidava a la sogra a gelat o li comprava una bossa d'avellanes.

COCOS I XUFLES

Les avellaneres sols duien avellanes, cacauets, caramells, cocos i xufles; com que encara no existia el plàstic, el que duien de juguetes, a més d'altres coses per als nins, eren pilotes amb un elàstic que servien per donar pilotades a les al.lotes, ulleres amb la montura de cartó i els vidres de paper transparent vermell o verd, rellotges també de cartó, ventalls de paper, ventalles rodones aplegades, pitos i mangarrufes; també se venien bombetes que donaven retgirs a les al.lotes i les feien enfandar perquè els foradaven les calces.

¿Com vestia la joventut per les Festes? Molt diferent d'ara. Encara no existia *tergal*, ni *ny-*

lon, però els joves duïen la camisa blanca amb el coll ben emmendonat, corbata, traje de llista i ben ensabatats; les al.lotes duïen un vestit amb mànegues (no s'usava anar sense) i calces, per anar a missa vestien jaqueta de mànega llarga i vel.

SANT DOMINGO

El dia 4, Festa de Sant Domingo, al matí, els xeremiers pujaven al campanar i tocaven diàna donant així ambient de festa; a mig dematí, després de repicar les campanes, els obers tocant de festa i amb les canyes enflocades acompanyaven tota la clerecia de la rectoria a l'església on cantaven tercia solemne, sense faltar-hi el batle i el jutge amb les vares i tots els regidors col.locats a dos bancs més confortables que els altres ja destinats per ells.

Després de la tercia començava l'ofici, sense faltar-hi fum de l'encens i un bon predicador. Se celebrava missa de tres el predicador solia ésser un canonge i com que anava vestit de vermell donava més vistositat a la festa; en el cor es cantava a veus la missa de Mestre Perossi; després del Credo entraven els obers amb les canyes i les xeremies i tocaven mentres la gent, començant pel batle i regidors, feien l'Oferta anant pel passadís del mig i tornant per les voreres. Consistia en que el celebrant amb un escolà a cada costat donava a besar o bé la creu del seu maniple o una imatge o relíquia del Sant; els escolans aguantaven una bacina grossa on tots els feels depositaven la seva llimosma, la del batle solia ésser d'un duro.

L'església es posava de gom a gom, ben plena i no era que hi fés molt bon estar ja que ben mudats i tanta de gent hi devia fer molta de calor perquè sense

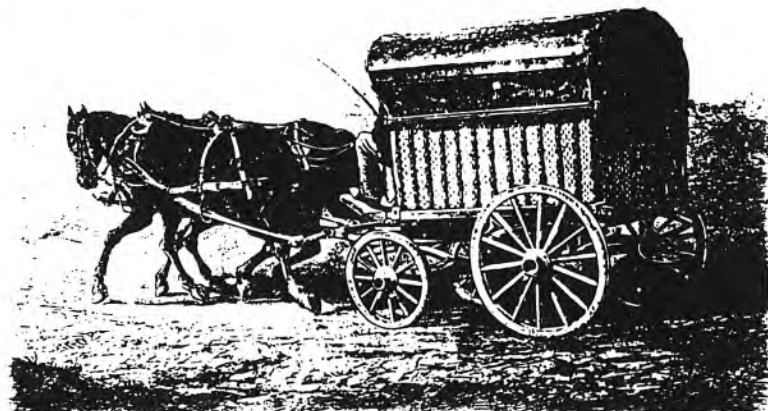
electricitat no hi havia ventiladors. en feia tanta que els cirris, que en aquell temps eren llargs i prims, amb la calor es vinclaven ja que la cera es reblenia i havien de ser apagats perquè feien molt de fum.

Després de l'Ofici a la rectoria hi havia refresc per als capellans, autoritats, cantadors del cor i escolans.

Al mateix temps les xeremies i els obers amb les canyes i una senalla gran duita ansa per ansa anaven per els avellaneres, tavernes i botigues a recollir objectes que serien les joies de les corregudes que es feien a l'horabaixa. Aquest dia ja es feia bon dinar, arròs, porcella rostida i gelat (preparat

com hem dit abans i que a mitjan dinar qualcú ja començava a fer rodar perquè fos prè a l'hora de menjar-lo). Que devia ésser de bo, aquella porcella i aquell gelat! Qualcú no n'havia menjat ni begut de Sant Domingo de lany abans.

L'horabaixa, a l'hora assenyalada, els obers, xeremies, dimoni, jurats i quasi tot el poble anaven a les corregudes que es feien a Son Gelabert, el dimoni rossegant la barrota a prop dels peus de la gent feia que aquesta es fés enrera quan transpassaven el solc fet amb l'arada. La primera correguda era la dels nins petits i la joia sempre era un enfiloi de pomes (d'aquí ve la dita quan han encalçat a qualcú que diuen "li han fet córrer les pomes"); després anaven corrent nins o nines, joves o al.lotes, segons la joia que havien replegat el matí. Aquestes podien ser un ventall, unes espardenyas, una bossa d'avellanes, caramel.los, etc. però el que mai no hi faltava eren unes calces per a les joves, un paner per a les casades, així com també un primador de pastes o un tallador de carn, un conill per guanyar corrent de bot amb els peus fermats i un pollastre per córrer escapats. Després corrien els ases, muls i mules i, al darrer, els cavalls. Acabades les corregudes la gent tornava a la plaça

per veure el concurs de pujar a l'arbre que consistia en pujar a un pal bastant alt ben ensabonat on al cap curucull es penjava un conill o pollastre amb una corriola i els valents que conseguïen pujar fins que el tocaven amb la mà guanyaven l'animal.

Pel vespre es contractava una agrupació de balls mallorquins i regionals.

El dilluns de la festa (Sant Dominguet) es feien els jocs infantils, corregudes de cintes amb bicicleta i el vespre

ball de bot amb la Banda de Música on tots els joves i al.lotes ballaven tota la vetlada jotes i boleros. De tant en tant feien algunes tocadetes només per als cants.

Així eren les festes fa quaranta anys, amb pocs doblers la gent es divertia, el jove que festejava en haver convidat l'altota i la sogra a un gelat i a una bossa d'avellanetes ja havia quedat com tot un home. A qualque poble es començaven ja a fer "verbenes", a Lloret encara no

se'n feien, ni eren necessàries per fer unes bones festes.

Les diferències de llavors a ara el qui ho llegirà ja les treurà, no importa si les festes canvien, l'important és que no ens aturem de celebrar-les, i que mai no falti la pau, l'amistat i la bona convivència entre tots i que molts d'anys més les vegem.

Antònia Niell

(Aquest és un dels treballs guanyadors, categoria EGB, del Certamen Literari local que se celebra per les Festes de Sant Domingo de 1983)

Records

*Enfora dels barulls i dels renous
en el silenci de Lluç vaig trobar
la pau i uns pensaments nous
que la Sagrada Ermita fa brotar.*

*En el cel d'una nit d'estiu va aparèixer
una donzella molt bella i hermosa:
era la Moreneta vestida de pagesa
madona d'aquesta casa misteriosa.*

*L'acompanyava un músic solitari
rodejat d'una aurora beirosa
tenint el món com escenari
saluda amb reverència majestuosa.*

*El silenci immaculat se va rompre
començant un concert harmoniós,
sense xeremies, tambors, ni cap trompa
com és el cant d'un aucell amorós.*

*Però en ser amor fet de puresa
és difícil de comprendre i apreciar
com les virtuts de castedat i pobresa
i sobretot el fet de sobreperdonar.*

*Sense cap DO RE MI FA SOL LA SI DO
la seva música celestial enamorava
tocava el violí amb tanta emoció
que tot el firmament tremolava.*

*El so del violí dins la fosca de la nit
feia riure i plorar a la vegada
rient i plorant dins el meu llit
els ulls amb llàgrimes escoltava.*

*Aquella serenata no pareixia humana.
L'harmonia de la música era tan fina
que semblava una oració cristiana
cantada per una veu divina.*

*Obrint els ulls em vaig despertar,
vaig veure en el cel desaparèixer
música i Verge fent adéu amb la mà;
ell amb l'hàbit de mestre i ella de pagesa*

*Amb aquestes lletres a vós dedicades
voldria que diguessin molt bones coses,
alegres, sèries, tristes i perfumades
com és l'olor d'un ram de roses.*

*Així acaben les capricioses fantasies
inspirades per un somni meravellós
no pretenc fer una glosa ni una poesia
sinó un modest record per oferir-vos.*

Vicenç Torres

Vicenç Torres va néixer a Palma l'any 1926. El seu pare era un destacat dirigent sindicalista i hagué d'exiliar-se a França. Allí passà per dos camps de concentració fins que acabada la Guerra Mundial pogué tornar a reunir-se amb la seva família. Tant pare com fill -el pare morí fa uns cinc anys- visqueren sempre amb la idea del retorn, però la por i l'horror guanyaren la nostàlgia. Vicenç Torres, a les nits estrellades, gaudia de mirar cap al cel perquè el que veia era el mateix de quan, de jove, pujava al terrat de casa seva i contemplava les estrelles.

Xafarderies de na Ben Vista

"REVISTEROS"

Jo ja no sé què pensar. Fa un parell de mesos que no he vist "Es Pi Gros", no es mort de Sa Comuna, sinó sa revista que fa es seu nom i que si continua així aviat seran germans bessons. Què és aquesta poca serietat? Quina cupa tenim ses decents d'aquest poble si es directors -perquè crec que n'hi ha tres- no es volen esforçar un poc pes poble? Això no és sèrio! O "*semos o no somos*" però mitges tintes i homoniquous vestits d'home no en necessitam cap. Manco xerrar i més treballar i ja veurem si sa revista anirà envant.

"TEATREROS"

De teatre jo en faig cada dia i cada dia que pas pes poble o entr dins qualche cafè o sent xerrar qualcú veig comèdies sen se director. Com és possible que tenint un capellà com tenim, "*teatrero*" allà on sigui -crec que escriu obres de teatre i tot- no es pugui formar un grup que ens faci passar bé qualche vetlada? A Llorito fan falta "*teatreros*" per fer teatre i sobren comedians!

"FUTBETEROS"

Es dissabtes horabaixa he anat per Sa Comuna i he vist partits de futbet; bé partits de futbet, això és un dir perquè hi ha via més d'altres coses que puntades de peu a ses pilotes -bé, també n'ni havia d'això-. Hi ha qualche jovencell, o no tan jovencell que es creu ser boxador i entaferra qualche paparra amb el puny estret que fa posar pell de gallina. Jo els cridava: "*insivilisados, más que insivilisados que sois*" perquè me semblava que allò que feien era més

propi des forasters que d'un grup de mallorquins. Fa pena, pena i oi al mateix temps.

"BICICLETEROS"

Vaja un estol d'hòmes que es passegen damunt una bicicleta! Ell fan mirera: si un va aguapo, s'altre hi va més. Duen uns jerseis de coloretts més monos, i uns guantets que els veuen es ditets, i uns calçotets amb un bultet més curiós... Si jo fos més jove me vestiria com ells i cametes damunt es pedals i tira envant.

Fins i tot són professionals, bé o qual que cosa així perquè jo no m'hi entenc massa; però he sentit a dir que l'amo des Bar gros els ha fet una fitxa i é com es capotàs d'un d'aquests equips que surten per sa televisió que és es qui xerra i es que posa es doblers. Jo m'hi faria d'aquests, ja ho crec si m'hi faria.

"RADIEROS"

Hi he d'anar i hi aniré un dia d'aquests. Vull veure com ho fan això de sa ràdio. Vull escriure una carta an es locutor perquè s'adreça seva no la sé exactament:

"Estimat locutor de "Ràdio Loreto":

"T'escriu aquesta carta esperant que estiguis molt bo. Tens una veu ben guapa i els vespres me'n vaig a dormir amb tu, ja que t'escolt de dins el llitet. Sé que ets alt, curro i net de tares, com ha de ser un home que xerra així. La meva padrina diu que et sembles al meu padrí quan era jove, i maldament tu no la vegis, et vigila quan entres i surts de ca teva: no ho has notat cap vegada? Aquesta sensació que pa-

reix que et segueixen, idò és ella "

Bé no vull seguir. Com suposareu aquesta carta no l'he escrita jo, sinó una jovencella que se grata allà on li pica. Jo no sé on anirem a parar

"FESTEROS"

No hi ha manera: l'Ajuntament està enllepolit en dur ses Festes Patronals. No vol que ningú més les dugui. I això que quan les duen ells sempre perden doblers. M'han dit que es batle oferiria ses festes a tothom més il.lusionats que un al.lot que regala confits. I això que oferien cinc-centes mil pessetes. Vaig estar a punt d'agafar-les sinó haguera estat per sa vergonya que tenc: llavors sí que m'haguessin criticada! Però no me negareu que no fos un dolç ben bo aquest. Lo que no vaig pensar a demanar és meam si amb es barrisc de ses cinc-centes mil pessetes hi entrava es batle: cupo complet!

Però vaja, no sé a què ve tanta de por. A s'Ajuntament hi ha set persones que varen prometre fer feina pes poble i no només pintar-la: crec que n'hi ha que estan frustrats -i tenen "depres" i tot això que està tant de moda- per no haver pogut ser pintors.

"DISKOTEQUEROS"

Ell si una és guapa s'altra ho és més. Vaja un muntatge! Això ja no pareix Llorito, Llorito pareix Ciutat! Ara que a mi no m'agrada massa això: es joves d'avui no sa ben distreure's sinó és fent exageracions, pareix com si sempre s'estassin avorrint. Ai si es meu padrí aixecàs es cap, uns bons galivans i a cavar llobades amb un sol que crema es cul a ses llebres, i ja veurieu si s'avorriment els fugiria.

UNA GLOSA SENSE MAL

No me vul posar amb sos capellans perquè sempre en surt malparada. I això que es meu padrí m'ho deia: "Ben Vista allunya-te'n com des foc". Però clar, es meu padrí viure i veure massa coses devers l'any còntanta. segur que ara no m'ho diria. Jo som

una dona molt empagueidora i no sé com he de travar conversa amb so capellà, però crec que mos duríem bé. Jo vos mir d'enfora i vos veig pujar sa Costa des Pou i pareixeu un angelet, talment un angelet baixat del cel. Moltes me criticaran i diran que he perdut sa xaveta, però és igual: sé cert que tenc el cel ben guanyat i no tenc por de nengú.

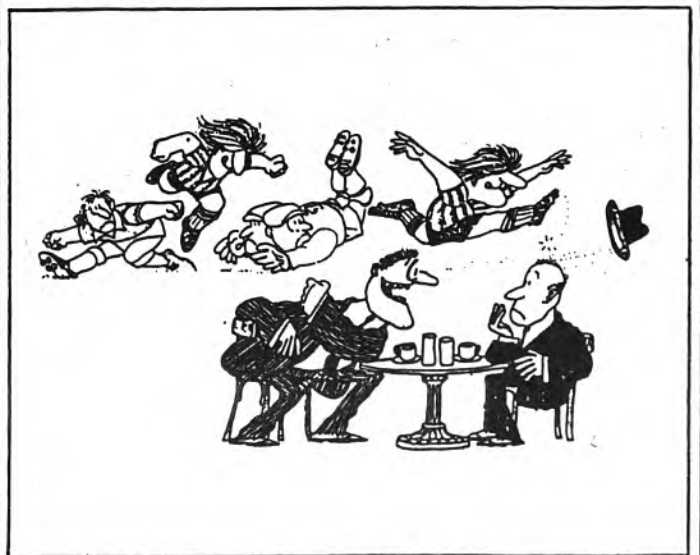
*Es capellà de Llorito
és Don Santiago Cortès,
i m'han dit qu'era un entès
amb això de tocar es pito.*

*Encara qu'el treguin defora
ell no vol sortir mai:
se'n surt com un pai-pai;
el dirigeix sense desmai,
el partit, fins a tocar l'hora.*

*Ell n'és un gran ballador
de cotes i de boleros
i me remena es panderos
saltant com es "cossieros"
com si fos enamorador.*

*Homo cult, bé ho és ell:
de llibres en té un bon raig
i agafa qualque empatx
assegut al seu despatx
que tenc por no faci pell.*

Que molts d'anys, Don Santi -me fa no sé què dir això de "Santi"- pes dia des seu sant. Vaja uns bots que pegàreu: m'heu de dir què menjau.

ELECCIONS EUROPEES

El passat 15 de juny se celebraren les Eleccions al Parlament Europeu. Al nostre poble, a l'igual que a la resta de l'Estat, la participació fou escassa, només votà un 44'8 per cent del cens.

El fet més destacable fou l'elevat número de vots aconseguits per la *Agrupación de Electores José Mª Ruiz Mateos*; mentre que en general la resta de partits baixà el seu número total de vots, cosa lògica tenint en compte la baixa participació.

Al gràfic de la dreta podeu veure els resultats comparats amb els de 1987, i abaix us oferim com a curiositat el nom de les 33 candidatures que es presentaven i el del seu cap de llista.

PSOE.....	Fernando Morán
PP.....	Marcelino Oreja
CDS.....	José Ramón Caso
U.....	Fernando Pérez Royo
CIU.....	Carles Gasòliba
Por la Europa de los Pueblos.....	Carlos Garaikoetxea
Federación Regionalista.....	Héctor Villalba
Coalición Nacionalista.....	Jon Gangoiti
Izquierda de los Pueblos.....	Juan M ^a Bandrés
HB.....	Txema Montero
Partido Andalucista.....	Pedro Pacheco
Bloque Nacionalista Galego.....	Francisco Rodríguez
PCPE-PCC.....	Juan Ramos
PTE.....	Santiago Carrillo
PST-PORE.....	Angel Luís Parra
Alternativa Verda.....	Albert García
Bacteria.....	Bernardo Fernández
Unidad Centrista-PED.....	Angelina Gómez
Verdes Ecologistas.....	Félix Herrera
Agrupación de Electores.....	José M ^a Ruiz Mateos
Frente Nacional.....	Blas Piñar
Agrupación Europa por la Vida.....	Jorge Rodríguez
Falange de las JONS.....	Santiago Márquez
Catalunya Lliure.....	Montserrat Bascompte
Alianza por la República.....	José M. Villa
Partido Verde.....	José Luís Barceló
Iniciativa por una Democracia Europea.....	José M ^a Capmany
Partido Carlista.....	José Angel Pérez
Partido Humanista.....	María del Carmen Jiménez
Lista Verde.....	Purificación González
Unidad Nacionalista Asturiana.....	José Suárez
Liberación andaluza.....	José Jonquera
Coalición Social Demócrata.....	Ramón Viñals

	1987	1989	
CENS	681	672	%
VOTANTS	530	301	44.8
NULS	4	1	0.3

AP-PP	175	151	50.3
UM	114		
PSOE	83	40	13.3
PDP	60		
PSM	46	23	7.7
CDS	22	22	7.3
CiU	2	1	0.3
PNC-L	1		
HB	1	0	0
PST	1	0	0
EU	1	1	0.3
POSI	1	0	0
RUIZ M.	6	49	16.3
VIDA	-	1	0.3
VERDES	-	4	1.3
C. LLIURE	-	1	0.3
LL. VERDA	-	4	1.3
BLANC	19	3	1

A propòsit de les ideologies dominants

Les estructures de dominació de les èpoques modernes del poder responen de cada vegada més a una exigència del manteniment de l'enfortiment d'un sistema de relacions (polítiques, socio-econòmiques, culturals...) que es caracteritza per la voluntat de desenvolupar i d'accelerar un procés de colonització cultural, d'encerclament informatiu i del que en podem dir "solidaritat uniformitzadora". A l'Estat modern no li interessa tant la perpetuació del poble -dels pobles- en la ignorància com l'acumulació i emissió d'informacions convenientment manipulades i dirigides. Així, l'estratègia del poder esdevé força més complexa, però més efectiva.

El progrés tecnològic, la multiplicitat dels mitjans de comunicació, en són els instruments més adients. Ja no basta, ni convé potser, que els ciutadans obeeixin i es dobleguin. No, cal que estiguin convençuts de la bonhomia, de les virtuts, de les bones intencions de les institucions. Es reclama la participació de tots de manera que l'engranatge estatal funcioni tal com està previst (mirau si no la matraca que ens donen en temps d'eleccions i de referèndums). Es obvi suposar, per tant, els aclaparadors efectes de destrucció de les identitats "diferents", la qual cosa palesa la uniformització d'interessos, creats a partir d'uns mecanismes d'identificació i d'associació d'idees que actuen constantment sobre el subconscient dels individus i dels pobles; amb la subsegüent substitució dels valors i dels models de comportament.

Andreu Salom i Mir

Germandat de Donants de Sang de Mallorca

Dia 26 de maig visita lloretana la Unitat Mòbil de la Germandat. Hi assistiren un total de 55 donants dels quals poguem realitzar 53 donacions entre ells 10 nous.

Des d'aquí volem fer una crida per a la integració de nous donants a fi de poder atendre totes les necessitats. Ens hauríem de conscienciar que qualche dia podem ser nosaltres o algun familiar el que tengui necessitat de sang i tant de bo que amb la generositat d'altres donants poguem vèncer la malaltia i gaudir amb salut de la vida.

Per altra banda dia 28 de maig la nostra comarca celebrà, a Llubí, la seva trobada anual; en el transcurs de la qual foren imposades les insígnies als donants que, a 31 de desembre, havien realitzat 10 o 25 donacions. L'acte acabà amb un refresc per a tothom.

Els lloretans que reberen insígnies foren els següents:

De 10 donacions

Antònia Martorell Gomila
Margalida Picornell Florit
Antoni Coll Real
Francisca Mª Niell Gomila
Joan Bauçà Beltran
Llorenç Jaume Horrach

De 25 donacions

Catalina Gomila Puigserver
Antoni Niell Florit

FES-TE DONANT

N'hi ha que els agrada emprenyar, pegar foc i llavors riure's

Quan la convivència entre persones arriba a un punt que l'odi, la rancúnia, el despreci i la intolerància tapen el cervell i el cor s'arrossega per les més baixes passions animals, dins un sistema democràtic, cal prendre mesures serioses i també dràstiques. Dràstiques perquè estam segurs que hi ha individus d'una irracionalitat tal que no mereixen més que les mateixes mesures que ells prenen pel seu compte i risc.

No volíem, i fins ara no ho havíem fet, no volíem entrar dins la falsa dialèctica de beneïts i retrassats mentals que argumenten pressupòstis mancats de la més elemental raó lògica i científica: ens referim al grup d'elements encapçalats per un foll Jaime Martorell que com assaltadors de camins un vespre calaren foc al repetidor d'Alfàbia en una acció premeditada, delictiva i que no fa sinó avergonyir un poble que es pensa civilitzat.

No és just que aquest tipus pugui estar al carrer amenaçant i vanagloriant-se com si es tractàs d'un botí. Aquí també es demostra la infàmia d'aquests tres o quatre desgraciats que han ofert el milió de pessetes -segur que no l'havien declarat a Hisenda- perquè aquest capítol vergonyós pogués riure's de tots i del sistema democràtic. El Senyor Rector de la Universitat de les Illes Balears, Nadal Batlle, va esmentar en una entrevista el que faria amb tots els elements feixistes que pululen per dins aquesta terra: una solució també feixista.

Pensam que un sistema democràtic ha de ser tolerant, permissiu, liberal; però també respectuós. Aquest grupet de lladres de bestiar que embruten amb pintades tots els rètols de les carreteres i de Ciutat

quest grupet no té respecte a res ni a ningú. És per això que no es pot ser permissius amb ell. I és també per això que molts de mallorquins que no deim res, que volem estar tranquils, que volem ser respectuosos amb aquells que ho són, molts de mallorquins els condemnam a una pena dura i trista com cap altra, una pena que és indigna per una persona que és considerada humana: els condemnam a la invisibilitat, a l'ostracisme, a la no existència; els negam la mirada, l'ajut, la compassió; en una paraula, per a nosaltres aquests elements han deixat d'existir.

El que ens sap més greu, però, és que no poguem reprimir les ganes que ens vénen de torçar-los el coll quan engegam la televisió i no podem veure "Dallas" per mor d'aquests maleïts pocavergonyes, això no ho podem ni tolerar, ni permetre, ni consentir.

Diuen que qui a foc viu a foc mor. I que no hi ha temps que no torni, per bé o per mal. Qui tengui orelles que escolti.

Un grup de mallorquins emprenyats

SOLUCIONS

4	x	3	-	3	=	9
x		+		x		
4	x	8	:	2	=	16
-		+		-		
8	x	2	+	1	=	17
=	8	=	13	=	5	

A	N	E	R	O	N	E	P													
A	G	A	U	D	I	E	I	Y	L	E	N									
B	O	N	F	E	N	Y	O	P	D	I										
Z	A	O	S	Y	A	S	O	K	L	T	I									
V	O	I	O	S	E	A	I	S	B	A										
P	O	R	E	T	O	U	A	S	S	I	F									
F	A	R	P	O	L	C	E	P	N	Y	U									
P	I	A	G	A	L	L	O	S	I	M	O									
H	E	J	K	O	L	E	G	I	T	O										
R	I	O	B	O	H	I	T	O	A	R	A									
V	I	N	O	S	A	C	O	P	U	B										

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1	P	A	L	O	V	•	I	•	C	C	L	L	
2	C	V	I	•	N	A	N	S	A	•	I	L	
3	R	I	H	A	A	V	O	•	P	L	O	U	
4	T	A	N	A	•	L	A	I	C	A	•	N	
5	G	O	U	R	•	E	C	C	I	S	T	A	
6	P	O	B	R	E	S	A	•	O	S	•	O	
7	I	R	I	A	N	•	R	O	S	A	O	A	

CARTES A

ES PI GROS

Reproduïm la carta que Felip Munar envià al nostre Ajuntament i que ens ha fet arribar amb el prec de la seva publicació.

Lloret, 15 de gener de 1989

Sr. Batle i Ajuntament de Lloret:

Em dirigesc a aquesta entitat perquè és la que representa totes les persones del poble i perquè crec que el que exposaré ens afecta a tots, encara que d'una manera indirecta, i a uns més que els altres.

Com bé sabeu des de fa vuit anys escrivia les cròniques al "Diario de Mallorca". Sé que és ben difícil informar al gust de tothom, que moltes vegades no ha sortit així com s'esperava... però per damunt de tot sempre he intentat que el nom de Lloret se senti dins tota la nostra comunitat per tal d'afavorir la resolució dels problemes que ens afecten o almenys crear un estat d'opinió.

El "Diario de Mallorca" ens va oferir una edició feta a Inca on els corresponents d'aquesta comarca enviarien les notícies, xafarderies o qualsevol altra cosa que interessàs a un grup, ja que això només sortiria per la comarca d'Inca i no arribaria ni a Palma ni a la comunitat de Manacor. Lloret és un poble petit i ja vaig dir-los que això de xafarderies i treure segons quines coses de particulars no ho volia ni ho podia fer. De fet no hem sortit cap vegada a aquestes seccions.

Jo em pensava que ara, quan la informació de Lloret pràcticament només la llegiria gent mallorquina -comarca d'Inca gent

que s'expressa xerra en mallorquí, o que gairebé no sap xerrar el castellà, jo em pensava que el diari ens deixaria fer qualque entrevista en mallorquí. Quina no ha estat la meua sorpresa quan les entrevistes que hi he enviat les han traduïdes totes -sense consultar-m'ho- i, a més, quan la majoria dels corresponents havíem plantejat aquests temes i havien dit que "ja es miraria".

Davant aquest menyspreu jo que no té cap sentit traduir una entrevista d'una persona al castellà quan el 90% de gent que llegirà i a qui va dirigida és mallorquina, vaig enviar una carta a Jordi Bayona, encarregat de l'edició d'Inca. Ell em va dir que el que li plantejava era lògic i ell també defensava la nostra llengua, però el director volia que sortís en castellà.

Passaren unes setmanes vaig anar a parlar amb el director Sr. Antoni Fuster. Em digué que l'objectiu del diari és que tot sortís en castellà i que el mallorquí s'havia d'anar eliminant de les pàgines, els pocs escrits que hi havia; només acceptaven les col·laboracions en català de gent que no feien feina al diari. Jo li vaig exposar que trobava una incongruència voler fer un diari pels pobles, amb informació que arribi a tothom i fer-ho en castellà. Em contestà que no podia ser ja que els periodistes de la casa també tots voldrien escriure en català i no podia fer-se un terme mig. Em digué que tal vegada d'aquí uns

anys si la situació canvia, llavors ells canviarien d'actitud. Poc més o manco em va fer veure que "o ho agafes o ho amolles".

Vaig sortir del diari, vaig escriure a la revista "El Mirall" un article demanant als corresponents que no col·laboràssim si no es publicava qualsevol cosa que enviàssim en català. No és que tot hagués de sortir en la nostra llengua ja que és un diari en castellà, però si segons quines notícies a més dels corresponents hi estaven d'acord però no ho expressaven una per por i altres perquè sabien cert de la negativa del diari. Encara que l'article de "El Mirall" pot semblar dur, és producte d'una situació que havia arribat al límit.

Unes hores després d'haver sortit "El Mirall" al carrer -dilluns dia 9- em cridaren del diari dient que "suposam que ja saps quina és la teva situació en el diari". I a més: "això és un tema delicat i espinós i no entrarem amb cap tipus de polèmica".

Crec que això representa un atemptat contra la nostra dignitat, el nostre poble i la nostra llengua. Es per això que deman a aquesta corporació, a la qual jo també pertany, a veure si es vol manifestar sobre aquest afer. Sabeu ja, però, que m'han tret del diari per una qüestió purament lingüística.

Felip Munar

P.D. En Tomeu Amengual, ara dins la nòmina del D.M., em va dir que m'havia equivocat i ara pagava les conseqüències. Tothom diu i fa coses segons la seva situació, ara, en Tomeu ha caigut molt baix volent fer-me veure que si hagués callat i no hagués fet res per solucionar el problema tot s'hagués arreglat. On ens hem d'arribar a veure! Qui ho ha guera hagut de dir!

S'ESTANC

tabacs, revistes
i papers

Llibres

Victorià Ramis d'Ayreflor: "Cendres al vent".
(Col·lecció "Les Illes d'Or", N° 145). Editorial Moll. Palma, 1988.

Conjunt de 10 narracions (*El bosquet, d'En Garrit, En Cosme de Son Clapers, Els filats, El brau de Na Boira, La tia Noreta, L'era esfondrada, El "frare", Les claus i L'àlbum*) de marcat caràcter elegíac i evocador d'un temps passat que l'autor estimà profundament.

Expressades amb sensibilitat, intel·ligència i senzillesa, recolzades en una prosa eficaç i en un lèxic ric i viu, aquestes "Cendres al vent" de Victorià Ramis d'Ayreflor constitueixen un subtil fris d'un temps, unes humanitats i uns espais definitivament perduts.

Gregori Mir: "El nacionalisme de "La nostra Terra". Editorial Moll. Palma, 1988

La revista "La Nostra Terra" 1928-

1936) va esser un exponent perfecte de l'ideari i de les normes estètiques dels noucentistes mallorquins. Publicació excel·lent, no gens provinciana, va seguir amb curiositat i amb interès crític els corrents literaris i ideològics de l'època. A les seves pàgines aparegueren estudis sobre Kierkegaard, articles d'Ernst Robert Curtius, i si, a través d'uns comentaris musicals de vertader rigor, familiaritzava els seus lectors amb els noms de Strawinsky, Hindemith, Poulenc i Bela Bartok, els informava també, a vegades amb entusiasme, de les qualitats de certs fils que aleshores eren signe d'avantguarda.

Hi ha també, a "La Nostra Terra", una summa de la doctrina nacionalista que professaren els sectors més rellevants del pensament mallorquí dels anys vint i trenta.

III CONCURS DE POESIA

VALL D'OR

1. Els poemes, de tema lliure, es presentaran mecanografiats en català o castellà. Les poesies s'entregaran per duplicat i al menys una de les còpies anirà signada amb pseudònim o bé lema i plica.

Cada poeta podrà participar amb un màxim de tres poesies, les quals han d'esser inèdites

2. Les esmentades poesies s'entregaran dins un sobre tancat en el que figuraran: el nom, l'adreça i el telèfon de l'autor
Les obres es remetran a:

Libreria CALABRUIX
Carrer de Sa Lluna, n.º 5
07100 SÓLLER (Balears)

3. El termini d'entrega finalitzarà el dia 12 del proper mes d'agost.

4. Es concediran els següents premis

Al primer premi, correspondrà una placa i vint i cinc mil pessetes

Al segon, un llibre de poemes i quinze mil pessetes

Al tercer premi, un llibre de poemes i deu mil pessetes

Així mateix es concedirà un accésit a la millor poesia d'autor local, consistent en un llibre de poemes i deu mil pessetes

L'entrega de premis tindrà lloc durant un acte públic que es celebrarà per les festes de Sant Bartomeu, patró de Sóller. Oportunament s'indiarà el lloc i la data

5. Els participants acataran les decisions que prengui el jurat. Aquest serà format per persones fortament lligades al món cultural

6. Una vegada fallats els premis, els poemes participants en el concurs passaran a formar part de l'arxiu de l'organització, així doncs no seran tornats als seus autors

Nota. Per més informació dirigir-se al Carrer Vicari, Pastor, n.º 9 (Sóller) o al telèfon 63 08 65

ENCREUAT

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1						●		●				
2			●							●		
3							●					
4				●							●	
5				●								
6							●				●	
7						●						

B. Amengual

ENCREUAT. - 1: Polític i escriptor mallorquí del segle passat (Joan...), autor de La campana de la Almudaina (tres paraules). 2: De les ovelles. Ansa. Quaranta-nou. 3: Poeta francès del segle passat, amant de Paul Veraine, qui el va ferir amb pistola. Cau aigua dels niguls. 4: Tabac fet al Pirineu. Dit de l'escola que no és religiosa. 5: Olor, flaire. Que tan sols pensa en si mateix. 6: Situació econòmic problemàtica. Peça de l'esquelet. 7: Província d'Indonèsia que correspon a la meitat occidental de l'illa de Nova Guinea. Aigua de la matinada al camp.

VERTICALS. - 1: Part de Palma que hi ha els dipòsits de CAMPSA. 2: Pilot d'aviació. 3: Dulçaquícola, que viu dins aigua dolça. 4: Mandíbula. 5: Numeral. Preposició. 6: Sales de classe. 7: Investigar, averiguar. 8: Atom amb càrrega elèctrica. 9: Insidiós, fal·laç. 10: Cansa, esgota, fatiga. 11: Tretzè concili ecumènic, convocat pel papa Innocenci IV el 1.245. 12: Peix marrell.

PROBLEMA MATEMÀTIC

	x		-		= 9
x		+		x	
4	x	8	:		= 16
-		+		-	
	x		+		= 17
=		= 13		= 5	

LLEGIU ESPIGROS

SOLUCIONS A LA PÀGINA 24

7 DIFERÈNCIES

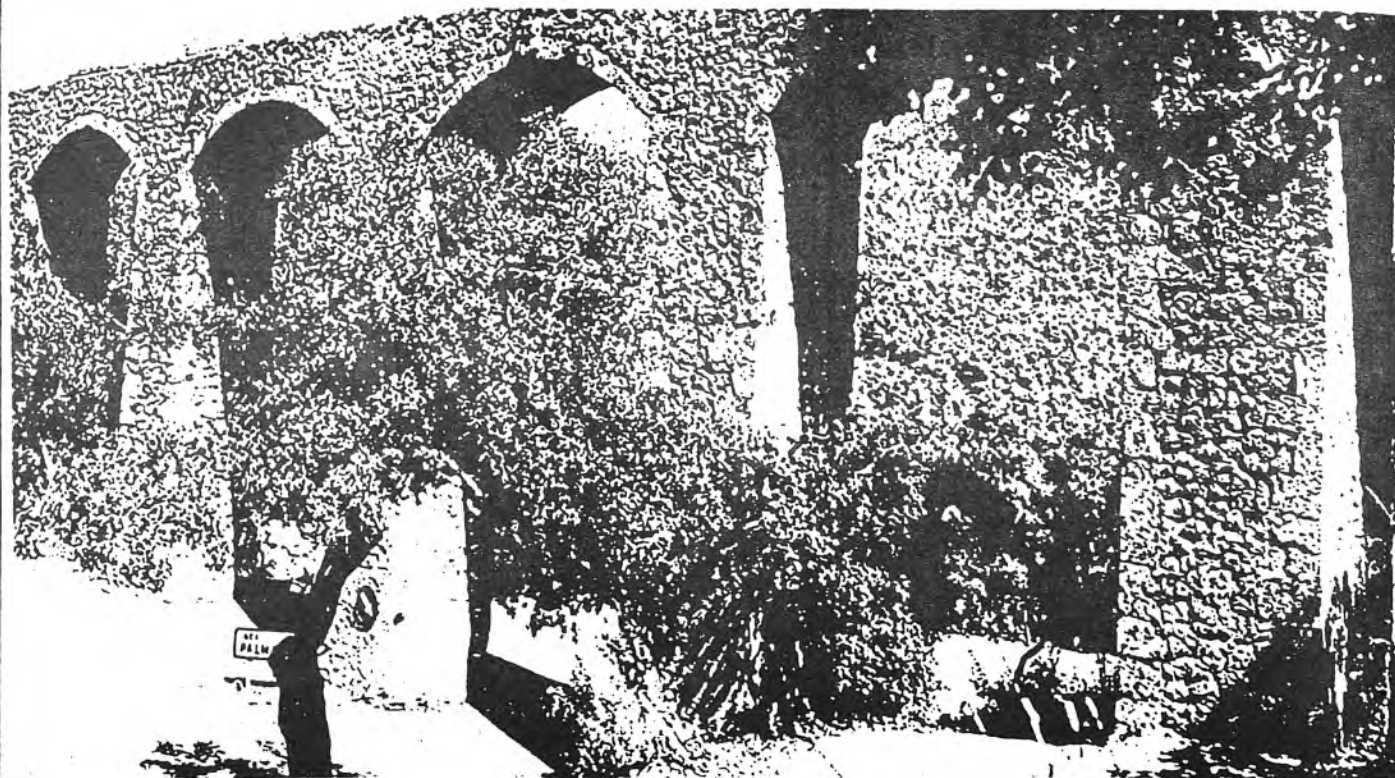
Trobau-les

SOPA DE LLETRES

C A N T E A R P O N E P
 A D A U D I E I Y L E N
 B O N R E N Y L O P D I
 Z A O S Y A S O A L T I
 V C I O S E A T I S B A
 P O R E T Q U A S S I F
 F A R R O L C E P N Y U
 P I A G A L L O S I M D
 H C J K O L E G I T O L
 R I O B O H I T O A R A
 V I N B O S A C O P U B

10 objectes relacionats amb els jocs

En qüestió d'aigües, volem posar Mallorca al corrent.

L'aigua corrent ha passat d'esser un privilegi a constituir una necessitat per a la vida moderna. La construcció de ponts i aljubs fou la primera passa. La canalització de l'aigua, la segona. Avui els pobles de Mallorca han crescut i s'han desenvolupat, però molts d'ells encara no compten amb aigua canalitzada, ni tampoc amb una adequada xarxa de clavegueram.

Per a pal·liar aquestes deficiències, el Consell Insular de Mallorca ha posat

en marxa un Pla de Sanejament i Abastiment, un pla d'aigües per a posar Mallorca al corrent.

**PLA DE SANEJAMENT I
ABASTIMENT D'AIGÜES
A LA PART FORANA**

Un pla per a millorar

CONSELL INSULAR DE MALLORCA